1-2 5691=1930/1931

ב״ה שנה עשירי תשרי־חשון תרצ״א. חוברת א־ב

בית ועד לחכמים

ירחון לכל מקצעות התורה וחוק דת ישראל

יהי ביתך בית ועד לחכמים
(אבות א׳ ד׳.)

העורך:
יוסף שמעון פאללאס
סאטמאר, (רומניה).

מחירו לשנה: לרומניה 200 ל. לאנגליה 6 ש. לאמריקה 2 ד.
לשביץ 8 פ. לסלובקיה 45 כ. לאונגריה 8 פ. לגרמניה 6 מ.
ליוגוסלביה 100 ד. לפולניה 12 ז. לצרפת 40 פ. לאוסטריה 6 ש.

אין המערכת מחזירה כתבי יד שלא נתקבלו לדפוס

הכתבת אל המערכת:
SIMON POLLAK, SĂTMAR, ROMANIA.

התוכן:

א) הערה בלאו דלא תחבול בגד אלמנה — מהעורך
ב) במש״כ שאוכלין בשר בשבוע שחל בו ת״ב בסיום מס׳ — מהה״ג דוד שפרבר
ג) ברכה על מצ״ע ותשובה — מהה״ג ישראל וועלץ
ד) ביאור ד׳ הר״מ והרשב״א בספדא״ו — מהה״ג שלמה יעקב שיין
ה) אבילות על אשה שנשתטית והושלש הגט ונפטרה — מהה״ג ישעי׳ יוסף מארגולין
ו) הערה בש״ס בכורות ד׳ — מהה״ג יעקב קאפל כ״ץ
ז) פלפול בסוגי׳ דמצות צ״כ — מהרב החריף זאב ווייס
ח) פלפול בסוגי׳ דשמן שרפה — מהרב החריף ראובן דוד אפרתי
ט) מרגליות טובות — מהרבני הנגיד ר׳ משה אהרן טובענקין
י) ביאור ד׳ הש״ס חולין צ״א עה״פ וטבח טבח — מהנגיד החריף אברהם יודא אדלער

חלק האגדה

יא) ביאורים ופרושים בפ׳ בראשית גח לך וירא — מהעורך
יב) ומן הכותבים הנכבדים — מו״ה מיכאל הורוויץ
מהה״ג ר׳ יקותיאל יודא האלברשטאם
יג) ושפתי ישנים — מהה״ג ר׳ אפרים הלוי ז״ל מווילהאן

חלק הספרות

[illegible]״ג אברהם לאבסקי, הה״ג מנשה בלומנטל, הה״ג אברהם יצחק זאבאס

TIPOGRAFIA JACOB WIEDER, ŞEINI (JUD. SĂTMAR ROMÂNIA).

עמק הבכא

הרב הגאון המפורסם ר' שמעון סופר מפאקש איננו.

קול נהי נשמע מקהלת פאקש (הונגאריא) כי נלקח מאתם עטרת ראשם ותפארתם ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם מו"ה שמעון סופר זצ"ל בן ס"ד שנים. עוד ביום א' דר"ה דרש בבית הכנסת בדברי כבושין קודם תקיעת שופר ואחר התפלה נפל למשכב עד שהרופאים אמרו נואש ועל פיהם הובילו אותו לבודאפעסט ועשו לו אפעראציאָן אבל לדאבוננו לא עלתה בידם להצילו ויצאה נשמתו בטהרה יום ג' ח' תשרי. הטהרה הי' עוד בן ביום תחת השגחת הגביר המפורסם מו"ה אברהם פריידינגער נ"י ראש לחברה קדושה דשם — אחרי הטהרה בלוית אלפים מאחב"י הובילו את הנפטר אל המסילה ומשם ישר לעיר פאקש, הלוי' הי' בערב יוהכ"פ יום הלולא של אביו הגאון הצדיק המנוח מו"ה זוסמאן סופר ז"ל המפורסם בחיבוריו היקרים ס' מקנה, עט סופר, ילקוט אליעזר, מלאה קטורת ומחמת קדושת יוהכ"פ לא הי' בחוק האפשרי ליקח חבל רק ממקומות הקרובים ומהם הרבנים הה"ג מבאנהאד, סענדראי, גואיטען, טעט, טשארנא, כולם הפליגו בשבח מעלתו והללו בשערים מעשיו חכמתו וצדקתו שמסר נפשו על הקמת ת"ת דשם חכו ממתקים וכלו מחמדים ובהיכלו כלו אומר כבוד בדרשותיו הנעימים שהי' מקרב לב כל שומע לעבודת השם.— תנצב"ה.

אחד מבני חבורה איננו בליל שבת שובה נפטר הרה"ג המפורסם בצדקתו זקן שקנה חכמה מו"ה שמחה יונה בן פייגא עדיע זצ"ל שו"ב ומו"ץ דעיר וואלאנטירין (בסרביא) בן ע"ו שנה.— כפי שמודיע אותנו חבר המערכת משם התפלל הנפטר בליל שבת עוד בכל כחו וקיים עוד מצות סעודת שבת, ואחר גמר הסעודה נתעלף, ושנה פעמים אין מספר ד' אמת ויצאה נשמתו באמת. — הה"ג המנוח ז"ל חטר מגזע התוס' יו"ט והי' מפורסים לאיש ישר ועניו, לפני איזה שנים הדפיס ספריו קול שמחה ב"ח, נר לבדיקה אבוקה לשחיטה, דברי חכמים וחדותם תורת חיים, והקדישם לצדקה ע"פ רוב לעניי ארץ־ישראל, וגם שלחם בחנם לכל דורש, וזכה שספריו נתקבלו ונתפשטו ברוב המדינות ובחוגי השובי"ם בפרט — נדפסו ממנו חי' תורה בבית ועד לחכמים— ובחוברת ג' שנה ה' נדפסו מכתבים קדושים מהבעש"ט זצ"ל אשר הנפטר זכה להעתיק אותם מעצם כתב־יד קדשם אשר ע"פ סיבה נפלאה הגיעו לידו וזכה להפיץ אותם בראשונה שלא נדפסו מעולם עדיין. הנפטר כתב בצוואתו לפרסם פטירתו בעתון בית ועד לחכמים ולבקש מקוראים הנכבדים שילמדו פעם כפעם משניות לעילוי נשמתו — תנצב"ה.

מעומקי דלבי אומר מז"ט לידידי החריף מו"ה חיים דוד עהרענפעלד מסאטמאר ליום חתונתו עם בת של הנגיד מו"ה יחיאל קל[illegible]"י מירושלים.

מרדכי בערגער כ"ץ.

בית ועד לחכמים

שנה עשירית. העורך יוסף שמעון פאללאק סאטמאר חוברת א'-ב'.

ב"ה סי' א'.

צל"ע במה שנמנעינו מלמשכון האלמנות מקרא דלא תחבול בגד אלמנה וקבלו חכמז"ל דלאו דוקא בגד ה"ה שאר דברים שבעולם אסור למשכנה וה"ה למש"כ אלמנה עיי' סמ"ע סי' צ"ז דה"ה גרושה והטו"ז הוסיף ה"ה בתולה והש"ך חולק דאלמנה דוקא והחומים השיג עליהם דח"ו לשנות קוצו של יו"ד בתוה"ק וכיון דלא נכתב רק אלמנה הוא דוקא עי"ש וכעת צל"ע לענין ספק אלמנה כהאי דיבמות דף קי"ח דאשת כהן שבאה ממדינת הים ואמרה מת בעלי תינשא וצרתה שנשארה פה אוכלת בתרומה מפני שבעלה בחזקת חי ותוס' מספקא להו אם גם בתרומה דאורייתא ועכ"פ האי דאתית ממדה"י היא אלמנה וצרתה היא א"א, וכעת אם שניהם בעלות חובים לאיש א' ויש להם בגד בשותפות יש לעיין אם רשאי לחבול הבגד מצד חלק של הצרתה כיון שמחזיקין אנו אותה לא"א, ואפי' יש בו כדי חלוקה מ"מ כיון שהצרתה ספק אלמנה היא והא ראי' דלענין תרומה דאורייתא לאו פשיטתא היא להחזיקה לא"א א"כ אינו רשאי לחבול מצד ספיקא דאורייתא וצ"ע.

העורך.

ב"ה בראשוב (טרנסלוניה) סי' ב'.

הסתפקתי, אם מותר לאכול בשר בשבוע שחל בו ת"ב, כשגמר איזה מעשה מצוה, כבסיום מסכתא שברמ"א סי' תקנ"א ס"י. ולכאורה משמע פשוט להתיר דאעפ"י דרמ"א רס"י תרס"ט כ' ששמחין ועושין סעודה לגמרה של תורה, מ"מ הרי כ' שם הא"ר בשם ראב"ח [הובא בס' "משנה ברורה" שם] דה"ה לגמר מצוה (וס' א"ר אינו ת"י) וכן מצאתי ברשב"ם ב"ב קכ"א ע"ב סד"ה מניסן שכ' שם ז"ל: ואותו יום שפסקו היו שמחים, לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת ע"ש וכ"כ המהרש"א שם ואעפ"י שדייק וכ' "מצוה גדולה כזאת" י"ל דרק משום דקבעו יום ט"ו באב יו"ט לדורות לז"כ מצוה גדולה, אבל ליומא טבא לשעתו, ל"ב מצוה גדולה דוקא, וכל מצוה הוי כסיום מסכתא. אמנם נראה דאין זה מוסכם לכו"ע. דהרי הרגמ"ה כ' בב"ב שם ז"ל ולפי שעה שהיו עסוקים לכרות עצי המערכה היו מתבטלים בת"ת, אבל אותו יום פסקו ועשאוהו יו"ט, שמכאן ואילך היו עוסקים בתורה עכ"ל. הרי דס"ל דמשום גמר מצוה ל"ה עושים יו"ט, אי לאו משום דנעשו פנויים לעסק התורה, ולכאורה איכא למשמע מדבריו ז"ל, דכשם שעושין יו"ט לסיום תורה ה"נ להתחלתה, עכ"פ אחר הביטול, ואפי' הי' הביטול מחמת עסק מצוה, אלא דאיכא למידחי, דה"ד התם דתרתי הוו, סיום מצוה והתהלת הלימוד, והא והא גרמי. — ולפי"ז אע"ג דקיי"ל כבתראי, מ"מ הרי כתבו ס' הכללים, דה"ד כשהביאו האחרון דעת הראשון וחולק עליו, אבל כשלא הביאו, אמרי' ודאי לא ראה דבריו ואילו ראה הוי מודה לי'. ודברי רגמ"ה הנ"ל ודאי לא נגלו לעיני הבאים אחריו, וישראל בני נביאים הם שלא נהגו לאכול בשר רק בסיום

מס'. ואפשר דתלוי באי תלמוד גדול אי מעשה גדול, ומסקי' דגדול התלמוד שמביא לידי מעשה. וכמה קולמסין כבר נשתברו על מאמר זה. והנלע"ד לפום מה דקמן, דר"ל דגדול התלמוד אפי' של"ש (אם אינו לקנתר) שבודאי כחו להביא לידי מעשה, וכאז"ל במדרש איכה הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו, שהמאור שבה מחזירן למוטב משא"כ מעשה מצוה של"ש, כמ"ש בס' תפלה למשה לר"י אלמושנזו ז"ל לפרש, גדולה עבירה לשמה אם יודע שעושה עבירה רק שיצרו תקפו, והיינו לשמה של עבירה, ממצוה של"ש, שאינו עושה משום שהיא מצוה ע"ש שכ' שהוא הכונה האמתית הש"ס. ואפשר דמה"ט נמי כ' הרשב"ם "מצוה גדולה כזאת" כי היכי דלא נילף משם לסתם מעשה מצות.

דוד שפערבער אב"ד דקה"י.

ב"ה בודאפעסט סי' ג'.

בס' מיכלא דאסוותא חקר למה לא תיקנו ברכה על מ"ע דתשובה והביא בשם האו"ז דמצוה שאין לה זמן קבוע ולעולם חייב בה לא תיקנו ע"ז ברכה וגם שהחיינו ל"ש כי תמידית (וז"ל הרמב"ם הל' תשובה (פ"ב ה"ו) אעפ"י שהתשובה והצעקה יפה לעולם בעשרה הימים שבין ר"ה ויוה"כ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנא' דרשו ה' בהמצאו וכו') וכ"כ בח"א מהרש"א ז"ל מגילה ט"ז איבעי לי' בעירובין אם אומרים זמן בר"ה ויוה"כ משום דאינם מזמן לזמן דיש לאדם ליתן לבו לתשובה כל השנה כמו בר"ה ויוהכ"פ ע"ש. ומדברי האו"ז כעין סייג לזה דלא תיקנו ברכה על מצוה שהיא תמידית, ומכ"ש שהחיינו ע"כ (ולפמ"ש מהרש"ל סוכה (דף מ"ו ע"א) בלא"ה לק"מ משהחיינו כי אין שייך שהחיינו היכא דל"ש ברכה אחרת, אמנם בטהרש"א שם דחה דברי מהרש"ל דודאי מצינו ברכת שהחיינו שפיר בלא ברכה אחרת וכגון ברואה חבירו לאחר ל' יום עיי"ש, ולא ידענא אמאי לא הביא מהא דתניא בברכות (ל"ח ע"ב) דהי' עומד ומקריב מברך שהחיינו וכו' הרי מצינו ברכת שהחיינו בלא ברכה אחרת ועיי' מהר"ם שיק (תרי"ג) מצוה ק"ב ד"ה וראיתי וכו' ודו"ק) ולענין חקירת הנז' נלע"ד עפמ"ש בשו"ת בנימין זאב דמצוה שגם צדיקי אומות העולם מקיימין הגם שהמה אינם מקיימים אותם בעבור מצות ה' רק בעבור שהם מצות שכליות (או פנוי' אחרת) אפ"ה לא תקנו אנשי כנסת הגדולה לברך על קיום מצות כאלה דלא שייך ברכה וקדשנו במצותיו עיי"ש ועיין ברבינו בחיי בפרשת שלח על מצות ציצית מש"ש והן הן הדברים שכ' בשו"ת בנימין זאב הנז' עיי"ש (ועיי' בס' מקרי דרדקי להגאון ר' הילל מקאלאמעא ז"ל בפ' תזריע.) מעתה א"ש כיון דמצות תשובה גם צדיקי אומות העולם מקיימים אותה, ומה"ט כתב הר"י הצרפתי שניתן ס' יונה מחובר לכ"ד ספרים הקדושים אף כשהי' רק נבואה נוגעת לאנשי ננוה אשר לא מבני עמנו הם, אך הוא מוסר לנו אם הגבורים אשר לא ממעים קדושים יצאו גדו[illegible] וגם עשו חיל לעשות תשובה בכל נפשם, איך אנחנו עם בני ישראל נלך ח[illegible] אחרי ההבל

ולא

ולא נאחז בצדק דרכינו להתדבק בו ולשוב אליו בכל נפשינו ובכל לבבינו ע"ש (הובא בס' כתבי מהרי"ח פ' מו"מ) ולפי"ז לא שייך בה ברכה וא"ש אמאי לא מברכין על מ"ע דתשובה.

ישראל וועלין
רב דחברה ש"ס ומ"מ.

ב"ה לאצקאווא (ליטה) סי' ד'.

רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו ת"כרות" (דברים כ' כ'). מקשים מזה על הרמב"ם ז"ל וסייעתו דס"ל ספק דאורייתא מדאוריי' לקולא א"כ אמאי דוקא "אשר תדע" דמשמע הא ספק אסור? ב"מלבי"ם" ובשם אריה" ועוד ובהג' מהרצ"ח ב"ק צ"א ע"ב. ולענ"ד לק"מ, דהא באמת הא קושיא זאת תקשה לכו"ע גם לשיטת הרשב"א דהא ודאי אנן סהדי דאילני סרק שאינם עושים פירות נמצאים בעולם הרבה יותר מאילני מאכל, וא"כ בהאי אילן דמספקא לן יש לנו לילך בתר רובא שהוא אינו אילן מאכל ואמאי אסרה התורה מספק ואין לאמר דכיון דמספקא לן מסתמא יש לו דמיון לאילן מאכל מה שרוב אילני סרק כמו ארזים ואלונים אין להם דמיון זה ואינם נכנסים בספק של הרוב ונשאר ספק שקול, גם זה ליתא עפ"י סברת הרא"ש ב"ב צ"ב דפלוגתא דרא"ש במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן אי אזלינן בתר רובא ומסיק לא צריכי בגברא דזבין להא ולהא. ואכתי אי שייך לילך בתר רובא הא האי גברא יצא מהרוב דהא רובא דאינשי לא זבני לשחיטה והאי גברא זבין לשחיטה כמו לסדיא ופי' הרא"ש דמ"מ שדינן הא גברא דמספקי לן בתר רובא דעלמא ע"ש וא"כ ה"נ יש לנו לדין רובא על אותו האילן שאנו מספקינן בי' ולאמר שהוא מרוב של אילנות אלא שבאמת לא שייך כאן רובא דכל דבר הקבוע במקומו ואינו מתערב הו"ל קבוע שהוא כמחצה על מחצה ואפי' נטיעה לא בטלה. (גיטין נ"ג:) והא דבעינן בדין קבוע שיהי' ניכר האיסור ה"נ מקרי ניכר האיסור דודאי למי שבקי בגידול האילנות ודאי יכרנו ועוד כשיגיע האביב ועת צמיחת הפירות יהי' ניכר לכו"ע ועיי' בספרי "אבני שיש" סי' כ"ג שהארכתי בזה, דזה מקרי קבוע וניכר. וכיון שעל הרשב"א לא קשה ממילא גם להרמב"ם לא קשה דהרי בקבוע שהוא כמחצה על מחצה גם הרמב"ם מודה שהוא אסור מדאוריי' דהא איקבע איסורא וחתיכה משתי חתיכות כידוע. אך לכאורה תקשה דל"ל קרא למילף דין קבוע מ"וארב לו" (ב"ק מ"ד) הא מוכח מקרא זה? אכן הלא באמת איתא ברייתא ב"ק צ"א סע"ב רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל כי לא עץ מאכל זה אילן סרק וברש"י שם. א"כ אדרבה הקרא ד"אשר תדע" מרבה היתר ולא לאסור מספק רק מה שהקשו הגאונים על הרמב"ם הוא רק מפשטות הכתוב. א"כ ס"ל להש"ס דלמילף מזה חידוש כזה דקבוע כמע"מ עש"ך סי' ק"י דחדוש א"א למילף רק מיתור דצ"ל לו. אבל באמת אחרי דקיי"ל דין קבוע שוב לא תקשה

על

על הרמב"ם והרשב"א גם מפשטא דקרא. ויל"ע הא גבי מצור של מלחמה נוגע לפק"נ אבל הקרא מירי בדאיכא אילני סרק והמה קודמין. ודו"ק.

שלמה יעקב שיין רב אב"ד.

ב"ה ברוקלין סי' ה' (המשך לסי' פ"ט משנת תר"ץ).

ולענד"נ להעיר ע"ז מהא דכתיב בשב' בקי"א בבת שבע שהיתה מתאבלת על אוריה שנאמר ויעבר האבל משמע שהיתה מתאבלת ובשבת דנ"ו ע"א אמרינן בפירוש שכל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו וכתבו שם רש"י ותוספות שהגט היה על התנאי ומשמע שאפילו שנתגרשה על התנאי האשה מתאבלת על בעלה ואפשר שיש איזה נ"מ בין בת שבע ואוריה משום שאוריה נהרג על פי דוד במלחמה לבעל שמת. וראיתי חילוק זה בין נהרג למת מעצמו באיזה ספר ישן נושן ולדאבון נפשי ולמרות רוחי אין אני זוכר את שמו ובחי' רעק"א על יוד"ע בסי' שע"ד הביא את הישו"ש דפ"ב דגיטין בסי' ד' שכתב שם דאם היה להבעל קטטה עם אשתו והיה דעתו לגרשה ומתה האשה מתוך הקטטה אינו מתאבל עליה והטעם דאמרינן בגיטין די"ח כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לו פירות ואני מצאתי את דברי הישו"ש ברשב"ם בב"ב דף קמ"ו ע"ב מעשה באדם אחד שאמרו לו אשתך תותרנית היא ונכנס אחריה לחורבה לבודקה וגפל החורבה עליה ומתה ואמרו חכמים הואיל ולא נכנס אלא לבודקה אינה יורשה ופי' שם הרשב"ם מהא שמעינן שמי שמתה אשתו מתוך קטטה שיש בדעתו לגרשה שוב אינו יורשה ולפ"מ שביארתי את דברי הר"מ בפ' ב' ה"ז מה' אבל שדין האבלות של אשתו תלוי בירושה י"ל שכיון שאמרו חכמים שאין הבעל יורשה אם מתה האשה מתוך קטטה צריכין אנו לאמר שאין הבעל מתאבל עליה גם כן וכמו שכתב הישו"ש בפ"ב דגיטין בסי' ד' אבל הב"מ באה"ע בסי' צ' סע"ה חולק על הישו"ש וראיתי בפסקי תוס' בב"ב באות שכ"ד שהביא שם את דברי הרשב"ם באשתו שמתה מתוך קטטה שאין בעלה יורשה וכתבו שם דאין נראה לר"ת והמהרש"א ז"ל שם בב"ב בדה"מ נכנס אחריה וכו' כתב וז"ל: לפי פי' רשב"ם שנשואה היתה וכו' ואם לא ימצא אותה תותרנית הרי היה פייס אותה ולא היה דעתו עוד לגרשה וכיון שמתה אח"כ אמאי לא יירשנה וכו' ודעת הרמב"ן ורשב"א וב"י ברמ"א סי' צ"ו ס' ב' באשה שנשתטית ונתאלמנה אין יורשיה נוטלין כתובתה וכתבו הח"מ והב"ש בסע"ק ז' משום שאם תגבה כתובתה תפסיד מזונותיה וכו' ולפי"ז בעלה יורשה ואפילו להרשב"ם והישו"ש שכתבו שאם מתה מתוך קטטה אינו יורשה הוא מטעם אחר משום שהבעל אינו רוצה בה וכמ"ש את הראיה מהגמרא גיטין דף י"ח ע"א כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לו פירות ומשמע שהקטטה בא מצידו ולכן אמרו שאם מתה מתוך קטטה דוקא וכיון שהבעל מתקוטט עמה ולכן יכול להיות שאין מתאבל עליה וכמו שהביא הישוע"י בסע"ק ח' במעשה שבא לפניו שנתפשרו על הגירושין ומה שכתב שנתפשרו על הגירושין משמע שהבעל והאשה היו

מרוצין

מרוצין על זה היינו שהבעל יגרש אותה והיא מרוצה לקבל את גיטה ועל זה האופן נוכל לאמר שאם האשה מתה אין הבעל יורשה ואפשר שאין מתאבל עליה והוא כמש"כ הרמ"א בסי' צ' סע"ה הטוען על אשתו שהיו בה מומין וכו' אם מתה אינה יורשה והוא מהגמרא דתותרנית וכמו שהביא שם הב"ש בסע"ק כ"ב נמצא לפי"ז מה שביארתי בעהית"ש שבנשתטית הבעל יורשה לפי שהוא חייב במזונותיה ואפילו אם הבעל מת אין יורשיה נוטלין את כתובתה כדי שלא תפסיד מזונותיה וכמו שהביא הרמ"א בסי' צ"ו ולכן אם מתה היא בעלה יורשה ומתאבל עליה וזש"כ הרמב"ם בפ"ב ה"ו מה' אבל במה חמורה מצות אבלות שהרי נדחת לו הטומאה מפני קרוביו כדי שיתעסק עמהן ויתאבל עליהן שנאמר כי אם לשארו הקרוב אליו וגו' לה יטמא מצות עשה שאם לא רצה להטמא מטמאין אותו על כרחו וכו' כוונתו מפני שהוא סובר דטומאה לקרובים דחויה היא ולא הותרה וכמו שכ' בעצמו בפ"ב בסוף הלכות אבל הטומאה לקרובים דחויה היא ולא הותרה ולכן כתב הכא שהרי היא נדחת לו הטומאה וכו' ופי"ז קא חזינן שהרמב"ם ז"ל סובר כדעת התוס' בברכות שהטומאה דחויה היא אצל קרובים ודלא כהרמב"ן דסובר דטומאה הותרה לגמרי וכמו שפי' רש"י ובמילא לק"מ על הרמב"ם משום שהוא הולך לשיטתו והרמב"ן הולך לשיטתו כנלע"ד.

ולענ"ד נראה שזהו שאמרו ביבמות דף צ' ע"ב ולא זה וזה מטמאין לה ופריך מנלן ותירץ דכתיב כי אם לשארו הקרוב אליו ואמר מר שארו זו אשתו ולכאורה אינו מובן למה הביא את הכתוב כי אם לשארו והלא הגמרא רצה רק לבאר שאין מטמאין אל אשה כזו כמבואר במשנה והוה להביא רק הכתוב השני לא יטמא בעל בעמיו להחלו ותו לא אלא ודאי שבתחלה פריך מהיכן אנו יודעים כלל שהכהן מחויב ליטמא לאשתו והטעם הוא כיון שבתורה לא נאמר כלל לאשתו ורק כי אם לשארו והמלה שארו נוכל לאמר שקאי על קרובים וכמו שנאמר בפ' אחרי איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה ותרגום אונקלוס גבר גבר לכל קריב בשריה לא תקרבון וכו' ובשבת די"ג ע"א אמרינן לא אסרה תורה אלא קורבה של גילוי עריות בלבד שנאמר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה ופי' רש"י תשמיש וע"ש בתוס' ד"ה ופליגי וכו' ולפי"ז י"ל לכאו' שהמלה שאר קאי על שאר קרובים ולא על אשתו ולכן הביא בתחלה את הקושיא מנלן פי' מנא אנו יודעין שהכהן מחויב לטמאות לאשתו כל עיקר כיון שבתורה לא נאמר המלה אשתו רק כי אם לשארו ולכן תירץ דהא דכתיב כי אם לשארו הקרוב אליו והמלות הקרוב אליו נראה כמיותרות משום שהמלה שארו קאי על קרובים ולמה חזר עוד לאמר הקרובה אליו אלא משמע זהו אשתו משום שאין לך יותר קירוב באישות מאשה לבעלה וכמו שביארתי ואח"כ כאשר הביא דאמר מר שארו זו אשתו ולא שאר קרובים היה באפשר לאמר שאין שום נ"מ בין אשתו כשרה לבין אשתו פסולה משום דנאמר כי אם לשארו הקרוב אליו סתם ולכן הביא את הכתוב השני לא יטמא בעל בעמיו להחלו יש בעל שמטמא ויש בעל שאינו מטמא

הא

הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה ולפי"ז מצינו שדוקא באשתו שאעפ"י שהיא נשואה לו בכל זה יש חילוק אם הוא כשרה אז מצוה לטמאות לה ואם היא פסולה אסור לטמאות לה אבל באביו ואמו ובנו ובתו וכו' לא מצינו חילוק זה אלא אפי' הם פסולים וכמש"כ בטושו"ע יו"ד סי' שע"ג סע"ד ובש"ך שם סעק"ו ובכל זה מתאבל באין שום חילוק ומש"ה כ' הטושו"ע ביו"ד סי' שע"ד סע"ד כל הקרובים שהכהן מטמא להם שהם אביו ואמו ובנו ובתו ואחיו ואחותו הבתולה שאין בהם שום נ"מ אם הם כשרים ואם לאו מחויבים להתאבל עליהם משום שבכהנים אין שום נ"מ ליטמא להם ואח"כ כתבו ואשתו משום שבה יש נ"מ אם היא כשרה מצוה לטמא לה ואם היא פסולה אסור לטמא לה ולכן גם באבלות כן אם אשתו כשרה ונשואה לו בודאי הוא מחויב להתאבל עליה ואם היא פסולה לו א"צ הבעל להתאבל עליה משו"ה כ' הדין של האשה אחר כל הקרובים משום שבקרובים אין שום נ"מ ובאשה יש נ"מ בין כשרה לפסולה אבל בסי' שע"ג סע"ד כתבו את הדין של טומאה היינו למי מחויב הכהן ליטמא והיה באפשר לאמר שלאשתו משום שלא נאמר בתורה בפירוש שהכהן מחויב להטמאות לאשתו אלא שבא הדין שהכהן מחויב ליטמא לאשתו מדרשה של כי אם לשארו ואמר מר זו אשתו ולכן כתבו הטושו"ע אשתו קודם כל הקרובים משום שלא תאמר כיון שיש באשתו נ"מ בין כשרה לפסולה ובאה מדרשה ולכן לא יטמא לה הכהן ולכן כתבו אשתו בראשונה שיש בה נ"מ ואח"כ כתבו כל הקרובים שאין בהם שום נ"מ ובזה יבואר מה שאמרו במוע"ק ד"כ ע"ב כל האמור בפרשת כהנים שהכהן מטמא להם אבל מתאבל עליהם ואלו הן אשתו אביו ואמו ובנו וכו' ומשמע שעל הספקות אין כהן מטמא ובמס' שמחות בפ"ד מבואר שמתאבלים על הספקות ול"נ דכוונת הגמרא הוא רק להשוות את הענינים שבאמת מתאבלים על הספקות אבל בכהנים לענין טומאה החמירו משום קדושת כהן אמרינן בספק שמא לא קרוב הוא ובזה יבואר דברי הר"מ דפ"ב ה"א מה' אבל מדוע חשיב אביו ואמו וכו' ואח"כ חשיב את אשתו משום דהא דאמרינן מוע"ק ד"כ שחשבו אשתו תחלה ואח"כ אביו ואמו וכו' הוא רק להורות שעל אשה כשרה מצוה להכהן לטמא אעפ"י שהמצוה לטמאות לאשתו באה רק מד"ס וזהו שביאור רבינו לקמן בפ' זה ה"ו וה"ז אבל הכא בה"א הביא על מי חייב האדם להתאבל דין תורה פי' בלא שום נ"מ אם הם כשרים או פסולים וכמו שהביאו הטושו"ע ביו"ד בסי' שע"ד סע"ד ולכן כתב אלו שאדם חייב להתאבל עליהן דין תורה אמו ואביו ובנו ובתו וכו' משום שעל אלו אין שום נ"מ אם הם כשרים או פסולים הכהן מיטמא להם ואח"כ הביא רבינו שמדבריהם שיתאבל האיש על אשתו הנשואה לו פי' שדוקא אשתו הכשרה הנשואה לו מחויב הבעל להתאבל עליה אבל על הפסולה אינו מתאבל עליה וזה למדו משני הכתובים מהכתוב כ"א לשארו לה יטמא ומן הכתיב לה יטמא וכמו שביארתי ונמצא שהבעל מחויב להתאבל על אשתו הנשתטית שמתה משום שהיא אשתו לכל הדיעות ואפילו להיש"ש והרשב"ם משום דלא אמרו שאין הבעל יורשה ואינו מתאבל עליה הוא דוקא אם מתה מחמת

קטטה

קטטה והבעל לא רצה בה משום שאחר הנשואין מצא בה מום וכדמשמע מהגמרא גופא במעשה דתותרנית שאמרו לו אבל הוא לא ידע ממום זה ולכן נכנס תיכף לבודקה משא"כ הכא שהיה עם אשתו י"ג שנים והבעל משלם כל חדש וחדש עבור מזונותיה אפילו הרשב"ם והיש"ש מודים שעל אשתו זו הבעל יורשה ומתאבל עליה כנלע"ד.

הרב ישעי' יוסף מארגאלין

ראב"ד, מח' דרושי ותפארת מהרשי"ם ג"ח.

ב"ה הומנבקה (בסרביה) סי' ו'.

א) בש"ס בכורות (ד"ד ע"ב): „אר"ח שה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל וכו' אמר קרא בהמת הלוים תחת בהמתם בהמה אחת תחת בהמות הרבה".— בער אנכי ולא אדע מה בין בהמת לבהמתם— בהמת הוא הסמיכות של בהמה יחידה בלי חיבור הנסמך אליו, ומדי חפשי במפרשי הש"ס מצאתי בהגהות הרש"ש (ש"ס דפוס ווילנה) שעמד ע"ז וכ' ליישב, דבהמתם יכולים לקרוא בהמתם עיי"ש. אבל במכ"ת כל מעיין יראה שלא העלה ארכה כלל, כי מלבד שלא מצינו בשום פסוק בהמתם, הנה גם בהמת יכולין לקרוא טפי בהמת בלשון רבים, ואדרבא זו מצינו. ואבקש את כל חכמי לב הבאים אל הבית־ועד שיפתרו נא לי. ב) שם דכ"א ברש"י ד"ה „איכא בינייהו דזעירי" עד סוה"ד „ור"ש סבר מחוסר זמן הן עד דמתעשר" אין לו שום הבנה לפי שכלי, וכבר שאלתי לרבים ואין פותר.

משה קאפל כ"ץ אב"ד.

ב"ה גראסווארדיין סי' ז'.

הנה כבר יליף בריש סוכה למעלה מכ' אמה פסולה מלמען ידעו וכו' ור"ז יליף מסוכה תהי' לצל יומם ורבא יליף משבעת ימים תשבו בסוכות וכו' כלהו כרבא לא אמרי דהאי ידעו לדורות הוא דכ' כר"ז דלא אמרי דלימות משיח הוא דכ' ופריך וכ"ז א"כ לימא וחופה מאי וסוכה ש"מ תרתי כרבא לא אמרי משום קושי' דאביי עיי"ש. וצל"ע גבי רבה אמאי לא פריך הגמ' כשאמר דכלהו כרבה לא אמרי דהאי ידעו לדורות כת"ב אמאי לא פריך ורבה (והאי דלא פריך כן גבי רבא לק"מ כמובן למעיי"ש) ונ"ל עפמש"כ הב"ח בסי' ה' דגבי ציצית, תפילין וסוכה כו"ע ס"ל דצריכות כוונה משום דכתיב בהו „למען" ועיי' ר"ה „דף כ"ז בסוגי' דמצ"כ נקטינן הגיר' כמש"כ הרא"ש דצ"ל רבה וממילא ס"ל לרבה דמצאצ"כ בכל המצות חוץ בהני ג' שכתב הב"ח ור' זירא ס"ל דמצצ"כ עיי' ברז"ה ומלחמות שם וגם רבא י"ל דס"ל כן הגם שמתרץ שם קושי' שהק' אביי ורבה אעפי"כ לדברי רבה קאמר ולי' לא ס"ל כן עי' באחרונים והשתא אתיין לדברינו

דהנה

דהנה לרבה דס"ל בעלמא מצאצ"כ ע"כ צריכין כאן בסוכה לדרוש מלמען ידעו דמצצ"כ וכמש"כ הב"ח וא"כ סוף כל סוף מוכרחין אנו להוציא הך קרא דלמען ידעו מכוונת פשטי דקרא ודרשינן מיני' הך דרשא דמצצ"כ גבי סוכה שפיר יכולין עוד לדרוש הך לימוד דעד כ' אמה אדם יודע וכו' ולמעלה מכ' פסולה דהאי מינה מפקית מאי אולמי' האי דרשא מהאי דרשא בין כך וב"כ צריכין אנו להוציאו מפשוטי' דקרא משא"כ רבא ור"ז דס"ל גם בעלמא דמצצ"כ שפיר אמרו דהאי ידעו לדורות הוא דכתיב דלדידהו א"צ לאפקיה קרא ממשמעות דפשטי' דקרא וע"כ לא פריך הגמ' ורבה דלרבה ע"כ צריכין להוציא קרא מפשטי' ולדרוש מלמען ידעו דמצות סוכה צ"כ וממילא שפיר מצי איהו למילף מיני' גם הך דרשא דסוכה למעלה מכ' פסולה וכנ"ל וא"כ אודו כאן רבה רבא ור"ז לשיטתם ולפי הנ"ל נ"ל דמכאן ראי' למש"כ התוס' בסוכה מ"ב, ד"ה כגון דאביי קבלי' וס"ל, דמצאצ"כ ולכאו' מה הכריחו להו זה דהא קושי' התוס' יש לו תי' אחר כמש"כ הפנ"י א"ו דמזה יש ראי' גמורה דהא חזינן דאביי פריך אר"ז ורבא ועל רבה לא פריך אף דיש לו פירכא דהך ידעו לדורות היא דכתיב א"ו מוכח מזה דהדר בי' מזה דס"ל בר"ה דמצצ"כ וס"ל כרבה דמצאצ"כ וממילא שפיר יליף גם הוא למודי דרבה וכנ"ל,

זאב וויים חתן הגאון אב"ד דפה.

ב"ה לבוב סי' ח'.

הנה בסוגי' דאין מדליקין בשמן שריפה מפרש רבה שמן תרומה שנטמאת משום דמצוה לבערו חיישינן שמא יטה ופריך הש"ס אלא מעתה ביו"ט לשתרי אלמה תניא אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט ומשני גזרה יו"ט אטו שבת ור"ח מפרש ביו"ט שחל להיות ע"ש לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט, והנה בל' אלא מעתה נתקשו הקדמוני' ועיי' בתוס' שהקשו מאי פריך אביי ביו"ט לשתרי הא איהו יליף דאין שורפין ביו"ט מקרא דעולת שבת בשבתו ומה צורך לגזירה יו"ט אטו שבת. ונ"ל עד"ז הא לקמן דף כ"ה קאמר הש"ס הא בחול ש"ד א"כ כשם שמצוה לשרוף קדשים שנטמאו כך מצוה לשרוף תרומה שנטמאת ואמרה תורה בשעת ביעורה תיהני ממנה מקרא דלך שלך תהא להסיקה תחת תבשילך והק' הרשב"א דהאי כשם שמצוה לשרוף היא מלתא יתירתא דמה נ"מ אי מצוה אי לא מצוה הא בלא"ה אמרה תורה בשעת ביעורה תהני ממנה דשלך תהא ותי' הפנ"י דאי לאו מצוה הי' קשה להיפך מ"ט אסור ביו"ט כיון דשלך תהא ומותר ליהנות ממנה כקושי' התוס' ד"ה לפי וע"כ הוצרך לומר דמצוה יש בשריפת תרומה והוי לצורך גבוה כתי' הריב"א ולא דחיא יו"ט מידי דהוי אנדרים ונדבות דאין קריבין ביו"ט אף דיש בהן צורך הדיוט ג"כ עיי"ש והנה הפ"י פי' דאין מדליקין בשמן תרומה טמאה אטו קדשים ולפי"ז בילפותא דאביי דאין שורפין קדשים ביו"ט מעולת שבת בשבתו הק' התוס' הא איצטריך קרא דלא עולת חול בשבת ומהיכן מוכח דלא עולת חול ביו"ט

ותי'

ותי' דאביי ס"ל ככ"ע דעולת שבת בא ללמד על חלבי שבת שקריבין ביו"ט מדאיצטרך קרא למשרי עולת שבת ויו"ט ס"ל דעולת חול ביו"ט אסור דנו"נ אין קרבין ביו"ט אמנם ר"י ס"ל דנו"נ קרבין וה"ה עולת חול ביו"ט וכ"ש עולת שבת ואיצטרך קרא על חלבי שבת ביוהכ"פ וממילא ליכא ילפותא שאין שורפין קדשים ביו"ט ומעתה ניחא קוש' הש"ס אא"ב דאין מצוה בביעור שמן תרומה א"כ ל"ק לוקמה ביו"ט שחל ע"ש דכיון דמדינא מותר להדליק בשמן תרומה דליכא למילף מקדשים לתרומה כקושי' התוס' רק דאסור מטעם דגזירה תרומה אטו קדשים א"כ אין נ"מ כיון דבלא"ה אין אסור רק מכח גזירה ורבה בלא"ה מוקי לה בטעם דגזרה ואין נ"מ ואין ראי' דביו"ט שרי דאפשר דאסור מטעם גזירה תרומה אטו קדשים אבל כיון דאמרת דמצוה עליו לבערו [רק דחיישינן שמא יטה כדי שיתבער מהכא דלא ליתי לידי תקלה א"כ אפשר לאוקמי מתניתין ביו"ט שחל ע"ש ואסור מדינא כתי' הריב"א ול"ל לאוקמי בטעם דגזירה וע"כ דס"ל דמותר מדינא וע"כ ס"ל דנדרים ונדבות קרבין ביו"ט וה"ה עולת חול ביו"ט אע"ג דכולה צורך גבוה הוא [דלאביי אין חילוק בכך וה"ה שמן שריפה דחי יו"ט ואם אסור מדינא א"כ א"א דליתסר שמן שריפה משום גזירה תרומה אטו קדשים כתי' הר"י דכיון דנו"נ קרבין ביו"ט ליכא ילפותא לשיט' אביי מעולת שבת כנ"ל וקדשים גופייהו שורפין ביו"ט וא"כ ביו"ט לישתרי משא"כ אי ליכא מצוה לבערו אפי' נונ"ד אין קרבין ומ"מ מותר מדינא דל"ש תי' הריב"א ומשום גזירה מ"מ אסור דנונ"ד אין קרבין ביו"ט ואיכא ילפותא דעולת שבת וגזרינן תרומה אטו קדשים ול"ק ביו"ט לישתרי וא"ש ל' אלא מעתה ומיושב קושי' התוס'.

ראובן דוד אפרתי.

ב"ה (מרגליות טובות ס' ט').

נשלח לידינו לזכות הרבים מהה"ג משה אַהרן טאבענקין מאקלאנד ונדפס על הוצאותיו.

א) מרגלא בפומא דהח"ס זצ"ל ותחזינה עינינו בשובך לציון יהי' בודאי. רק בקשתינו הוא שיהי' ברחמים שלא יהי' קשים חבלי משיח שיהי' הגאולה ברחמים.

ב) בשבת דף ל' כלבים רעבים ואבא מוטל בחמה ופי' הח"ס ע"ד קושי' השל"ה במ"א סי' שע"א אמאי טלטלוהו לדוד בבגדיו ותי' דבגדי המלך אסורי' בהנאה והק' הא ראוים הם למלך אחר כשלמה אבל י"ל דשלמה לא חשב עצמו ראוי ללבוש בגדי אביו דאינו ראוי למלא מקומו והא ראי' כי כל ימי אביו לא אירע שיהי' הכלבים רעבים בשבת עד שיצטרך לחתוך להם נבילה כי בהמתן של צדיקים אין מביאים תקלה על ידם. וע"ז שפט שלמה שאינו ראוי להיות מלך וא"כ הבגדים הם אסורים בהנאה והו"ל מוקצה וא"כ איך יטלטלנו ולפי"ז מובן שייכות השני שאלות כלבים של בית אבא רעבים ואבא מת מוטל בחמה והוצרכו להמציא לו ככר ותינוק.

ג) והגאון ר' ישעי' פיק זצ"ל פי' לקשר שתי שאלות של שלמה ע"פ שאמרו בב"ב דף י"ב שבעה שלא שלטה בהם רמה וכו' וי"א אף דוד, בב"ק דף ס' כלבים בוכים מה"מ בעיר, וכיון ששמע שלמה שדוד התפלל אף בשרי ישכון לבטח מדמה בנפשו שדוד אביו בודאי ימות בנשיקה ולא ולא ע"י מה"מ וא"כ גם שמוטל בחמה לא יסריח, אבל הבריות ששמעו שהכלבים בוכים יאמרו סימן הוא שמה"מ בעיר ועל ידו מת דוד וא"כ יסריח אם מוטל בחמה ע"כ שלח לבהמ"ד אבא מת ומוטל בחמה כלומר סמוך לבי בטוח אף שהוא מוטל בחמה מ"מ לא יסריח ומה שהכלבים צועקים אינו מטעם שמה"מ בא לעיר רק מטעם שהם רעבים, וזה ששלח שלמה לשאול מה שישיב להם, וענו ואמרו בודאי כדבריו כן הוא ואביו הי' צדיק גמור ותעשה הבחנה להראות להם כי כנים דבריך והיינו חתוך נבלה והנח לפני הכלבים ותראה אחר שיאכלו וישבעו אם יבכו גם אז סימן הוא שמת ע"י מה"מ ואם לא יוסיפו לבכות סימן הוא שמת בנשיקה אבל אם יבכו אז תנוח עליו ככר ותינוק וטלטלוהו שלא יסריח ודפח"ח.

ב"ה פרשעווארסק סי' י"א

עיי' בחולין צ"א עה"פ וטבוח טבח והכן פרע להם בית השחיטה וטול גיד הנשה בפניהם דגה"נ נאסר לב"נ והק' בתוס' דלמא לא נאסר אפ"ה מקיימין כמו שחיטה וכו' ונ"ל ע"פ שהק' המרש"א הא שחיטת נכרי נבלה ואף את"ל כי מנשה שחט כמ"ש ביונתן הא הם לא ידעו מזה, ועוד בשחיטה אמר להם ובגיה"נ אמר בפניהם ובפרט ל' פרע לכן נ"ל דלא משום מצות שחיטה אמר ופרע דל"ה צריכים לשחוט אז רק כוונת יוסף לעוררם ולהוכיחם מה שעשו במכירתו כמש"כ וישחטו שעיר עזים וזה הי' בארץ ישראל והוכרחו לשחוט אף דבמצרים ל"ה צריכין לשחוט עיי' באוה"ח ויגש אולי נתכוון יוסף לשלשה דברים הא' שיכופר עון גניבה שגנבוהו ומשו"ה הי' מסביר להם ג"כ ענין גניבה וכו' וכו' וזש"ה פרע להם בית השחיטה כי פרע יש לו שני הוראות פריעה וראייה כי ירגישו ויתביישו ונפרע מהם ולא יצטרכו לעונש אחר כי גדול התוכחה כמ"ש במ"ר ויגש פ' צ"ג עיי"ש, ובזה יובן למה צוה לשחוט דוקא הא' סגי להו גם בנחירה עיי' חולין י"ז ולפי"ז א"ש עפמש"כ בס' שערי שמחה שער ו' סי' י' דרק במדבר הותר לחם נחירה לא בארץ ישראל וכיון שמכירתו הי' בארץ ישראל הי' צריך שחיטה דוקא וזה הי' כוונת יוסף שצוה דייקא לשחוט להזכירם מא שעשו ומישב קושי' התוס' כמובן ושפיר הוכיח הגמ' מדאמר טול גיה"נ בפניהם כמ"ד גה"נ נאסר לב"נ דהא פרע להם ביה"ש א"א לומר בשום אופן דהיא משום מצות שחיטה וא"ש.

אברהם יודא אדלער

חלק האגדה וספרות

סי' י"ב בראשית

ידוע המדרש עה"פ "והארץ היתה תהו" אלו מעשיהם של רשעים, "ויאמר אלהים יהי אור", אלו מעשיהם של צדיקים, ואיני יודע באיזה מהם חפץ ה' יותר" כשהוא אומר "וירא אלהים את האור כי טוב" הוי אומר במעשיהם של צדיקים חפץ. וכבר עמדו בזה מפורשי התורה, ולי נראה עפ"י מאמר חז"ל (יומא פ"א :) "תשובה מאהבה זדונות נעשו כזכיות" ולפי"ז אם אכל בשר חזיר ועשה תשובה מאהבה נחשבת כאלו אכל מצה בליל פסח, ובמ"ע דאוריי' מצות צריכות כוונה, וא"כ מי שאכל מצה בליל פסח יוכל לכוין שפיר שאוכל מצה לקיים מצות בוראו "בערב תאכלו מצות", משא"כ מי שאכל בשר חזיר אף באמת אחר שעשה תשובה מאהבה נחשב כאלו אכל מצה בליל פסח מ"מ הכוונה חסר, וא"כ אפשר לומר כוונה זו בדברי המדרש כי המדרש שואל כיון שצריך להאי רשע התגברות גדול שיהפוך עונותיו לזכיות אפשר עדיפא מעשהו ממעשים של צדיקים, כיון שאמר וירא אלהים את האור כי טוב, נשמע דחפץ יותר במעשיהם של צדיקים כיון שהצדיקים כשעושין המצות מכוונים לשם מי עושין משא"כ הרשעים לא יוכלו לכוין.

העורך

קראקא סי' י"ג

בראשית (א' י"ד) "יהי מארת" פירש"י חסר ו' כתיב וכו' ונ"ל בטעמא דחסרון בזה לפי שמן שני המאורות אינן מאירות אלא החמה לבדה היא, והלבנה לא תתן אורה כנודע, וכיו"ב ראיתי בתפלת שבת ראה והתקין "צורת" הלבנה ולא אמר והתקין "מאור" הלבנה כי הלבנה אינה מאירה כלל.

שם. (ה' א') זה "ס' תולדות אדם", נ"ל עם מה שכתבתי בפ' ואתחנן עה"פ "כי תוליד בנים" ר"ת "כתב", מרומז כי צריך האב לכתוב בסדר שם בניו הנולדים לו, למען ידע בדיוק ובבירור מתי יגיע זמן חנוכם למצות, וה"נ מרומז בהאי קרא כי תולדות אדם יכתבו בספר. ועוד נ"ל לומר, דמכאן רמז למנהג תליות הפתקאות בחדרי היולדות, כי תלד בנים, כי זה "ספר" בעת תולדות אדם, ובעת כי' תוליד ב'נים, כתב, וליכא מידי דלא רמז בתוה"ק, ובס' חסידים סי' תתשל"ט כ' בדבר הסמוכין "זה ספר תולדות אדם", עם הכתוב "או הוחל לקרוא בשם ה'", דבא ברמז לקרוא הבן הנולד, דוקא בשמות יהודים ולא של נכרים עיי"ש. ובזה נ"ל (שם ב' י"ט) "וכל אשר יקרא לו האדם (בשעת לידה שם עברי) היא שמו לעד לעולם, ואין לכנותו בכינוי נכרי, והבן. מיכאל הלוי הורוויץ

מח"ס מגילת ספר על חמש מגילות

דאלינא

נח.

דאלינא פולוניה

לא אוסיף להכות כל ח', „לאינן דמצלין ח"י ברכאן" (פליאה.) ונ"ל ע"פ המבואר בב"ק ט"ו ע"א שדרו של אדם נעשה נחש לאחר ז' שנה והנ"מ דלא כרע במודים, ושם ע"ב בתוס' ד"ה והנ"מ כ' שאמרו חז"ל שע"י הלוז יחי' האדם בתחה"מ א"כ אם שדרתו נעשה נחש שוב לא יחי' בתחה"מ אכן כ' דזה דוחק שעל דלא כרע במודים תהי' לו עונש חמיר כזה יעייש"ה אכן כן מבואר בהדיא בזוה"ק פ' שמות בר מאינון דלא כרעו במודים קוב"ה עביד מינייהו בריין אחרנין בגין דלא יתבנה ולא יקום לעלמין יעש"ה, ועיי' בסדור השל"ק בשמ"ע בברכת ועל כולם ולפלא שלא הביא דברי הזוה"ק והתוס' הנ"ל, והנה בב"ר פכ"ח שלדור המבול נמחה גם העצם לוז ומטעם זה לא יקומו בתחה"מ ולפי"ז א"ש הפליאה הנ"ל לא אוסיף וכו' כאשר עשיתי היינו להמחות גם הלוז ולא יכלו להקים אפי' בתה"מ ומפרש לאיזה מאנשים אני מבטיח זה „לאינן דמצלין ח"י ברכאן" דאז ממילא כורעין במודים ואז יתקיים הלוז שלהם ושפיר יקומו לעת התחי' ע"י הלוז.

יקותיאל יהודה האלברשטאם ראב"ד.

לד

„והקמותי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו, ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אותו והפריתי אותו והרביתי אותו כו' שנים עשר נשיאים יוליד ונתתיו לגוי גדול, ואת בריתי אקים את יצחק!, וק' הא כבר הבטיח זה הקב"ה לעיל ולמה חזר ושנה את בריתי אקים את יצחק? ונ"ל בס"ד דכ' בזוה"ק הובא ביע"ד ח"ר (בהספדו על חותנו ז"ל) דלפעמים ע"י חטא הדור נשמות קדושות באים בתוך נכרים ואם זכות הדור גורם אף הם נעשו גרים גמורים ואם לאו הם מתים נכרים ומזה באו חכמי וחסידי או"ה ופילסופים כי גנוב נגנבו מארץ עברים ונשמותיהם הם נשמות ישראל, וירא אאע"ה שבני בניו יגרמו ג"כ לזה והבטיח אותו שיקים בריתו אתו לזרעו אחריו מובטחך שצאצאיך יהי' כמותך זרע קודש ישראל ישארו ואל תדאג מזה, רק יראתך תקוים אצל ישמעאל שמעתיך ואותו הפריתי והרביתי וממנו יהי' י"ב נשיאים וממנו יצאו חסידי או"ה.

העורך.

וירא

„שעשועי אפרים"

שפתי ישנים מהרב מוהר"ר אפרים הלוי ז"ל בהרב מו"ה דובער מאיר ז"ל מקאליש ובסוף ימיו הי' מגורו בעיר ווילאהן.

וירא (י"ח א') „והוא ישב" ישב כ' בקש לעמוד א"ל הקב"ה שב (רש"י) וכן נמי לקמן (י"ט א') גבי ולוט ישב, אותו היום מנוהו, וכן בפ' חיי (כ"ג י') ועפרון ישב, המפרשים נקדו חציו קמ"ץ וחציו פת"ח ישב ופירושיהם דחוקים למתבונן בהם, ואולי ראוי להיות נקודתו בציר"ה ישֵׁב לשון עתיד ופי' שרצה אברהם לעמוד א"ל הקב"ה שישב הלאה ולא יעמוד, וגבי לוט נמי מדכתיב ישב לשון עתיד משמעו שאז מנוהו לישב בראש מכאן והלאה, וה"נ גבי עפרון, אך כיון שבעת המעשה שעלי' בא הסיפור כבר הי' יושב דאברהם ודאי לא עמד על רגליו כש"כ שחולה הי' וכן לוט כשבאו המלאכים בערב כבר הי' ממונה מבעוד יום וגם עפרון בעת דבורו עם אברהם כבר הי' ממונה עכ"פ איזה שעות מקודם שהרי העלוהו לגדולה קודם שהתחיל אברהם לשאת ולתת עמו כדי שלא יצטרך להדיוט ולכן שייך בהם יושב לשון הוה, וע"ש שהי' תחלת ישיבתם שייך לשון עתיד, לכן נכתב בתרי אנפין קרי וכתיב.

שובו אלי ואשובה

סי' י"ד

מאת **אברהם לאבסקי**

בראנקס נויארק.

„ואבקש מהם איש גודר גדר ועומד בפרץ לפני בעד הארץ הזאת לבלתי שחתה ולא מצאתי" (יחזקאל כ"ב ל'.)

הפרצה גברה והתרחבה מאד בארץ אבות, ואין עומד בפרץ מתריעים רבים קמו לישראל בזמן האחרון, מרימי ראש, נטויי גרון, הולכי קוממיות ומדברים גבהה גבהה בלשון למודים הנקראת „פוליטיקה", אבל מעשים אין בהם, התעוררות הפעולה חסרה בלבם, וארץ ציון עודה באלמנותה וכל עם ישראל ישאה וישום.

צא וראה כמה חלומות יפים ונשגבים חלם העם העברי הנודד בגלותו הארוכה, שאף לתחיה, קוה לשיבת ציון, ובכל הזדמנות זמנית התעורר, קם ויחי, התעודד ברוחו והשמיע קולו, קול גבורה, קול אלקים חיים, למען ידעו יבינו כל יושבי תבל ושוכני ארץ כי עם ישראל חי טרם פג רוחו, רוח התקוה לחיים עצמיים, וכן קרה הדבר עת תחלת המלחמה העולמית לפני ט"ו שנה, עת בריטניה הגדולה רמזה לצעירי עמנו שיש אפשרות לקרב את הגאולה האמתית ע"י ספוח חילים יהודים לצבא הבריטי שלחם אז בדרדנלים, גאליפולי, וגם בארץ ישראל גופא.

אין בכח העט לצייר ולתאר את התסיסה הגדולה, את השקדנות הרבה שנתהוו אז בקרב צעירי עמנו בכל אתר ואתר, וביחוד בין גולי יהודה באלכסנדריה של מצרים, לרגלי הזדמנות זאת, ובין לילה נקבצו נאספו, המונים המונים מבחורי בני ישראל, ויצמדו לחיל הבריטי, חונכו ונשלחו לחזיות־המלחמה השונות, דם רב נשפך אז בעולם כלו, דם חי רותח, והדם הזה הכיל בקרבו חלק חשוב מאד מאד של בני ציון, וכל זה נעשה מתוך אמון גמור מתוך שאיפה ותקוה, שסו"ס יקוים הכתוב „ואומר לך בדמיך חיי", היהדות העולמית הרגישה מועקה גדולה בלבה זה כבר, ונתרצית להקריב קרבנות יקרים מאד ובלבד שתזכה לגאולה, לשיבת ציון.

עודם שמורים בלב האומה הישראלית, כל מפעלות משפחת אהרנסון

מ„זכרון יעקב" לטובת אנגליה בעת שלהבת המלחמה בינה ובין התורכים בחזית ארץ ישראל. משפחה זו הוכיחה בגלוי על טיב עקשנות לב העם העברי, על גודל רוחו, ועל אמונתו וידידותו את מידדיו, עודם חיים האבות שכולי הבנים, אשר בניהם נפלו חללים בדרדנלים, ואז בעדנא דריתחא, הצדיקו עליהם את הדין, והתנחמו בגאולה הקרובה לבוא, ובעת צאת הקול, קול מטרטר מ„ההצהרה הבאלפורית", רקדו כלם שמחו והתנחמו על כל האבדות הרבות שאבדו כי האמונה היתה בלבם, חשבו כי כבר באה הרוחה לעם ישראל, ועוד מעט וישבו בנ"י איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו בארצם המבורכה.

ברם, „רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". האומה הישראלית בסוף ימי המלחמה העולמית, חשבה את הקץ לדבר ודאי, לדבר הכרחי המובן מאליו, כי על כן פסקו תמו כל הכחות, כחות התקוה במשך קרוב לאלפים שנה מאין קרן־אור אחת, ומטעם זה נזדעזע הלאום כלו לשמע קול „ההצהרה", קוה לגאולה מהירה ומחלטת, וכאיש אחד נעור העם כלו ויצא חוצץ להתחיל בעבודת התחיה בארץ אבות, מי בכח פיו, מי בכח ידיו, זקני הדור נסחו תפלות ותשבחות לצור ישעם, והצעירים התחילו במעשי ידיהם לקומם הריסות, לישר עקלקלות, וירבו החלוצים, חלוצי עם ישראל מארבע כנפות הארץ לנהר לציון, להרטיב אדמתה בזיעת אפם ולהכות שרשים אמיצים ופוריים בצחיחי הסלעים על הרי יהודה וקול התר נשמע בארצנו.

ואולם! „לא כמחשבותיכם מחשבותי נאם ה'". אנחנו התנחמנו יותר מדי, שמחנו וצהלנו איש לקראת רעהו, והשכינה מנהמת בקול נכאים ואומרת: „אל ישמח ישראל אל גיל כעמים". לא לנו לחקות מעשי הגוים. לא לנו ללכת בעקבות העמים האחרים, „כי זנית מעל אלקיך", האומה הישראלית טרם נתגבשה כראוי ביחסה למושג ה„אלקות", מושג רוחני בעל מעוף עילאי המחייב למוד, עיון והסתכלות נפשית להבין דרכי ה'. „כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם" לא רק באדמה חמרית וממשית בבחינת לחם, יחיה ישראל, אלא „כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", היהודי שונה הוא בטבעו מכל שארי האומות, לו נתן רגש נעלה, רגש שמימי להרגיש ולחוש את הנהגת העולם מתוך אספקלריה מאירה, ולא מתוך מרט בעיני בשר כשארי הגוים. ולפיכך כל זמן שבני ישראל יהיו בבחינת אנים וסרים מעל אלקים, כל זמן ששמחתם תהיה לגאולה חמרית בלבד, אין הקב"ה מצטרף לשמחה זו, שכינתא בגלותא ולשמחה מה זה עושה.

הגאולה המקוה אינה ברכישת קרקע בלבד, לא רק אדמת ציון נתקדשה לנביאי יה, אלא וביחוד רוח ציון, רוח עילאי המקיף אותה, רוח המאחד לבבות בין איש לרעהו, רוח המטהר ומזקק כל מחשבת פגול, רוח שאינה מצויה בכל העולם כלו ורק בתגבורת רוח כזאת אפשר להזדיין ולקוות לגאולה שלמה, וממילא אין כל ממשות לכל אותן ההצהרות הנתנות לעם ישראל פי עשר ומאה, אם אין בהן יסוד רוחני, יסוד נפשי מוצק על בסיס של „ואהבת לרעך כמוך", ומתוך אמון גמור בממלכת שמים כדברי נביאנו „והיה ה' למלך על כל הארץ".

„חשב הקב"ה לעשות את הקץ כמו שאמר לאברהם אבינו ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" בזה יושע ישראל, דוקא מתוך כי ידע ידע העם כלו כי גר הוא בכל מקומות פזורו אם ירגיש תמיד שמושבו בארצות

בארצות הגולה הוא כאל עקרבים באופן ארעי, והארץ כי זרה היא לו ואפילו תהיה ארץ כל בה מלאת דגן ותירוש, ארץ זהב ורבת השפע, בכל זאת אם היהודי השוכן בה יבין ירגיש כי בארץ לא לו הוא מתגורר, ועי"ז ישאר תמיד בבחינת "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" לא יוכל התבולל והטמע לבין הגוים אז בתנאי כזה אפשר לקוות לגאולה כמאמר חז"ל בזכות שלשה דברים יצאו אבותינו ממצרים, בזכות שלא שנו את שמותיהם, לשונם, ומלבושיהם. ועל כגון זה חשב הקב"ה וכו' ידע תדע כי וכו' בתנאי, אם (כי משמש בד' לשונות) גר יהיה זרעך בארץ לא להם ולא באופן אחר, וכל זמן שבנ"י יתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם, יחקו ויעקבו אותם וממילא יתחילו להאמין כי גם בגולה יש מקום מתאים לנדחי ישראל, כל זמן שרעיון זה יתהלך בקרב העם ויעשה שמות יקצץ בנטיעות ירבה פסולים בישראל... יטמטם את המחות, ורוח ישראל סבא ישתעבד ליצר לבו הרע של הדור החדש שעיניו עורות מראות את מראה אלקים חיים, הבוער מתוך הסנה, זה הר ציון ששמם, והסנה איננו אכל כי נצחי היא כל זמן שנשמת ישראל תשאר בעמומיתה הגלותית, אין קוות לגאולה ותהיה אפילו מבוססת על אלפי אלפים רשיונות תעודות והצהרות באלפוריוש.

כלל זה נקוט בידך ! כי גאולת ישראל משמעותה בשני אופנים שהם כאחד והא בהא תליא מילתא. יש "ציון" ויש "ירושלים" כלומר מושג הגאולה כפי הרעיון הנבואי מסתמל בשני מובנים : "ציון" זהו סמל המלוכה מלכות בית דוד קריות מלך רב, ובה נכלל הצד המשפטי, סמל הפעולה הממשית והחמרית של שיבת ציון וגאלת הארץ בבסיס של זכיות קרקעיות שיש לעם ישראל בציון. לעומת זה השם "ירושלים" מבליט רעיון ההתעוררות הרוחנית רעיון עילאי של החיאת רוח העם של התעלות נשמתו ובשם זה מסתמל הרגש הפנימי והנפשי שבלב האומה הישראלית ביחסה לתחית רוח העם, ולזה כוון הנביא באמרו : "דברו על לב ירושלים" כי ירושלים בבחינת לב האומה, מסמלת את הגאולה הרוחנית גאולת המחשבה וזהו דבר המסור ללב ולפיכך חתחנן הנביא ואמר : "דברו על לב ירושלים" תחלת הגאלה תהיה מצד התיכוננות הלב, מצד הרגש המוסרי, מצד התעוררות הנשמה הישראלית, ותסיסה זו תכשיר את האומה להתרומם מזוהמת וחלאת הגלות ואז - יתבונן בעינים פקוחות כי גר הוא בארץ לא לו, גר במובן הרוחני, זר לכלם עפ"י נטיותיו הנפשיות וא"א לן להשתבץ כתוך מסגרת־העולם הרחבה של שארי האומות, כי ממלכת כהנים וגוי קדוש הוא עם ישראל ובשום אופן לא יוכל להסתגל בחיים הדדיים את העמים הזרים לרוחו, ורק אז כשהעם כלו ידע יבין את תפקידו המיוחד לו בתור עם סגולה יטהר ברוחו, יתחבר למקור מחצבתו אל שרש נשמתו כמאמר חז"ל קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא, רק אז יוכשר להגאל גם בחלק־הגאולה החמרי.

וע"ז כוון הנביא (יחזקאל כ"ב ל') "ואבקש מהם איש וכו' ועומד בפרץ לפני" כלומר : ראשית חכמה היא גאולת המחשבה, הוכחה גלויה שעל עם ישראל לתקן בראשונה את בדק הבית שבלב העם הנוגע רק לה' וע"ז אמר "ועומד בפרץ לפני", לפני ה' בענינים רוחניים מחשבתיים ורגשתיים ומזה תתגלגל אפשרות הגאולה החמרית "בעד הארץ הזאת לבלתי שחתה".

חדשות

חדשות מעולם היהודי.

מחיי היהודים באנגליא. סי' כ"ה

בשנת תרס"ג הדפסתי במכה"ע „דער יוד" שי"ל בווארשא שרטוטים וקוים מחיי היהודים בלאנדאן. ועתה באתי לרשום רשימות־מסעי משנה זו באנגליא. אבל מה רב ההבדל, ומה גדולה הפדות שם. במצב עם ישראל מאז ועד עתה. כמה שינוים לרעה מצאתי במצבם החמרי והרוחני. אגלה טפח ואכסה טפחיים לפני באי „בית ועד לחכמים".

ראיתי שם עליונים למטה, אבל לא ראיתי תחתונים למעלה. הרבה נדיבים מעם ישראל, נתרוששו במשך העת ההיא, וכמה מהם שבקו חיים לכל חי, ובניהם אשר נולדו להם שם, אינם אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם ולא יתנו מדרך כף רגל איש ישראל המגודל זקן והולך במלבושים ארוכים, בבתיהם. ואלה אשר חלקם בחיים ובעלי הון הנם אזנם הכבידו משמוע צעקת הדל, הבאים שמה לעזרה, ואינם מקבלים אותם בפנים יפות, כמו בשנים קדמוניות אלא בנו היכלות ובתי כנסיות חדשות במשך העת ההיא וכמה, נפשות שקעו כאן מי לא הניין בני אנשא דילעון באורייתא (כדאי' בירושלמי פ"ה דשקלים ע"ש), והרבנים החדשים אשר נסמחו לכהן שם עוסקים כל ימיהם בלימודי חול ובשאר חכמות כדי להשיג עטרת „דאקטאר" ודורשים דרשותיהם בלשון המדינה. לפני הבאים להתפלל שם, אף כי רובם ככולם הנם יהודי־מזרח, אשר מבינים יותר בלשון יהודית, מבלשון אנגליא, ויניאו בזה את לב בני ישראל לבלתי תת בניהם ללמוד למודי קדש, ולכן נתרבו כעת צעירי בנ"י ב„קאלעדש" וב„אוני ורסיטאות" ואין אשכול בגפנים ואין בקר ברפתים.

נערי בני ישראל אינם מצויינים שם, לא במלבושיהן ולא בלשונם. קשה למצוא איש צעיר, אשר מכיר לדבר בלשון יהודית, ובכמה בתי מדרשות, ראיתי כי „הרבנים" לומדים שיעורם בגמרא או במשניות בלשון המדינה אף כי השומעים מבונים היטב בלשון יהודית, כי הנם ילידים ממדינת רוסיא ופולין. אמנם יש „ישיבות" הלומדים שם גפ"ת אבל אינם לומדים מאהבה, רק על מנת להקרא „רבי" או „שו"ב" כי הישיבה נעשית לבית־חרושת של „שוחטים", ומספקת „רבנים" לכל מדינת בריטניא, ול' „רוק הדר בכרך" דין קדימה לעומת שו"ב מומחה וירא שמים הבא ממזרח, ולנגד גדול בתורה ויראה, אשר ראוי לאיצטלא דרבנן. נתמנה אברך אשר עטרת הרבנות אינה הולמתו. ועי"ז נתמעטו עתה אלה הבאים מעבר לים. אשר הביאו אתם תורה ויראת שמים. והפיחו רוח חיים „בעצמות היבשות" שם, ולא די הגזירה אשר גזרה המלכות לבלתי לגור שם. באו אלו ועשו נוספות. והוסיפו חטא על פשע. ועי"ז נתרוקנו בתי הכנסיות ובתי המדרשות בכל ימות השנה, והרבה מהן אינן נפתחין בימות החול וגם באלו אשר מתפללים בהם בימות השבוע, הבאים בתוכם להתפלל, הנם מן „המקבלין דין מן דין ואמרין קדיש"; היתומים האומרים „קדיש" אחרי אבותיהם. והזקנים המקבלים מזונותיהם מידי בניהם, והזקנים פוחתים והולכים, ותחת אבותם לא יבאו בניהם.

עוד זאת רעה חולה ראיתי שם היא מחלה־המתדבקת, אשר נערים מבנ"י נושאים נשים נכריות ובתולות נשיאות לאנשים נכרים אשר לא מבנ"י המה. אמנם לא חדשה היא מחלה זו במדינה זו. אבל מצער היתה. ועתה רבה היא. ומתפשטת והולכת ואין גודר גדר, ואין עומד בפרץ, ואין מי שיאמר להמשחית, הרף!

ראטטרדאם אברהם יצחק דואבאם.

מודעה לאחינו אנשי חוץ לארץ

הננו מודיעים בזה, כל מי שרוצה לקנות ספרי תורה, תפילין ומזוזות כשרים עצהיו"ט ומחירים נוחים וכל הרוצה לקנות או להסתחר עמי, יפנה אצל רבי משה חיים סופר בירושלים ובודאי ישבעו רצון לב הקונים הכתו

Mosche Haim Soffer JERUSALEM Beth Israel (Palestina.)

ספר אבן שתיה ספורים מכל גוע משפחת ווייזניץ קא
תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים והנאים וחי' תורה של ר
הקדושים אשר נשארו ממקורים נאמנים — סדרם הרב הגאון המפורסם
חיים ישכר גראס שליט"א תופס ישיבה ומ"מ בעיר מונקאטש מחיר
50 לעי בפויל. 3 זלאטיס להשיגו ע"פ הכותבת:

A. B, Wieder MUKACEVO Slowensko Judo. Halewy gasse 6.

דמי חתימה בחוץ לארץ נשלחות אל סוכננו:

בפולניה: Pan Jakob Singer RZESZOW Kazmirza 12

באונגריה F, Gelbman Adolfné BUDAPEST Almasy ut. 6|5

הנני מודיע בשער בת רבים כי הוצאתי לאור ספר „א ב ן - פ נ ה" של הגאון האדיר שר התורה אביר הרועים וכו' מרן א ל י ה ' ק ל א צ ק י ן שליט"א בעהמ"ס אבן הראשה, אמרי שפר, דבר אלי', דבר הלכה, ספרי ומלואים, מלואי אבן חבת הקודש, ודברים אחדים, מלפנים גאב"ד לובלין כעת משכן כבודו בעיה"ק ירושלים תו"ב מחיר הס' דולר א' כן גם הרוצה ביתר ספרי רבינו יוכל לפנות אלי ע"פ הכתבת:

Rabi Elchanan E. Schifman JERUSALEM Mea-Schearim Palestina

ספר כף החיים ס' נפלא מיוחד במינו על שו"ע או"ח מסימן א' עד סוף הל' פסח קובץ גדול מראשונים ואחרונים אשר לא הובאו בבאה"ט ושע"ת ונדפס גם ל' המחבר והרמ"א עם באר הגולה ע"י הרב הגאון המפורסם מו"ה יעקב חיים סופר שליט"א בירושלים והוא כולל ששה חלקים, מחיר כל חלק דולר א'.

Rabbi Jacob Chaim Sofer JERUSALEM Beth-Israel. [Palestina]

בעקק־קאפפע. בית החרשת „בעק" הוא בית החרשת המיוחד במדינתינו שאינה זקוקה ל„הכשר" כי בעלה מעיד עליה, כי בעלה הוא מוסמך, ובפרט שכל הפועלים הם יהודים כשרים וכשר אף למהדרין מן המהדרין, ובפרט הקאפפע נותן טעם לשבח קובע את הגוון ומוציא ריח טוב.

Eugen Beck Valea lui Mihai (Jud. Sălaj) Romania.

איך ליפערע אללער פיינסטע כשר זייפע, וויא אויך האכפרימא פערשידענע טאַאלעט זייפען, מיט זעהר בילליגע פרייזען ביטטע איין מוסטער פאסטפאקעט צו פערלאנגען מיט נאכנאהמע הכשר בייגעלעגט.

יצחק יהודה פעלבערמאן קראלי.

„Colombo" Works Seifenfabrik CARÉII-NAGY-KÁROLY

תפילין ומזוזות כשרים על צד היותר טוב יכולים לקנות אצל החשוב מו"ה הלל בראנד מאולישיצא כאשר יעידון עליו גדולי זמנינו כמו שהי' למראה עיני הה"ג העורך הבול"ח.

Hilel Brand OLESICE (Polonia)

וקו
באנגליא. אגרות הרב חיד"א יו"ל בפעם הראשונה עפ"י עצם כ"י ע"י הרה"ג מאז ועד המפורסם מו"ה חיים ראזענבערג נ"י ראב"ד דק"ק אנקונה תע"א.
טפח ואכ
בעקבות הפסגה בינה בעקרי היהדות מאת הרה"ג מו"ה קלמן רש רב בנויארק.
נדיבים מ

לכל חי מליצי אש כולל תהלוכות וקורות חיי מכמה גדולי ישראל אשר ולא יו לפנינו כל א' ביומא הלולא שלו וגם מרובא דרובא מחי' תורה שלו בב מה שחידש בזה גם המחבר, חלק ראשון חדשי: ניסן, אייר, חברו הרב הגאון מו"ה אברהם שטערן שליט"א דומ"ץ בנאווזאמקי (סלובקיה) מחירו דולר אחד הכתבת:

Rabbin Abr. Stern NOVE-ZAMKY (Slovenska)

המערכת מברכת בברכת מז"ט כבוד הרה"ג האברך מו"ה אברהם הארינשטיין נ"י מפאלעשט (בסרביא) לארושתו.

מפני דרכי שלום כולל המצאת המכונה הנקרא „שומר הברית" והוא תקנה לאסור את האיסור מציצה ע"י כלי של יד עפ"י הסכמת גאוני ארץ ורופאי ישראל מהרה"ג מו"ה שלום וואכמאן בווארשא בעהמח"ס „ברית שלום" הכתבת:

Rabin Sz. Wachman WARSZAWA ul. Milla 33 Polonia.

מודעה רבה לאורייתא

יצא לאור ספר ש"ת הרב"ז ח"ר כולל תשובות להלכה ולמעשה בעניני חלקי השו"ע או"ח ויו"ד מאת הרב הגאון המפורסם רשכב"ה מו"ה בצלאל זאב שאפראן ז"ל אב"ד באקוי והגליל.

הספר הענקי הזה הוא בושם נפלא בו הראה המחבר ז"ל תקפו וגבורתו כחו וחילו לאורייתא ערוכות בפלפולים יפים ונעים בעושר בקיאות המבהיל ומפליא, ונלוה אליו בראשו קונט' גדול יכלכל תשובות רבות במילי דאגדתא, סנסנים נחמדים מאירים כספירים מהגאון המחבר זצ"ל, מחירו עם המשלוח 500 לעי או 4 דולר, לרבנים ולמו"ס הנחה הגונה להשיגו אצל בן המחבר ע"פ הכתבת:

Rabin H. Schafran BUCURESTI 2 Calea Griviței 255 Romania

ספר יסוד יוסף מהגאון המקובל מדובנא רבו של המחבר ס' קב הישר נדפס פעם ראשנה בשקלאו, ופעם שנית בהסכמת רבינו הקדוש ר' אהרן מטשרנאבל זצ"ל זי"ע והעיד שם שלא זז משלחנו הטהור של אביו איש אלקים מו"ה מרדכי זצ"ל, וכעת נדפס פעם שלישית בדפוס יפה מאירות עינים מחיר הספר 80 לעי, מכורך 100 לעי, הכתבת:

Juda Wiesner Aurare 5 SIGHETUL-MARMAȚIEI Romanie.

שחית.
אבאם.